

JOLANTA STANIENDA

Polskie przedsiębiorstwa w procesie integracji z Unią Europejską

Wstęp

W ostatnim okresie integracja Polski z Unią Europejską jest jednym z bardzo ważnych tematów, które podejmowane są przez rząd, ugrupowania polityczne, społeczeństwo, prasę, a przede wszystkim przedsiębiorców. Oni to często uskarżają się na trudność w dostępie do informacji na temat wymagań i skutków integracji. Wiele przedsiębiorstw boi się europejskiego rynku wewnętrznego i jego konsekwencji, natomiast inni uważają go za szansę dla dalszego rozwoju. Ważną sprawą dla przedsiębiorców jest otrzymanie równych szans od Unii Europejskiej w momencie startu. Budzi to wiele kontrowersji i sporów, ponieważ kwestie te nie są jeszcze do końca uzgodnione (trwają negocjacje). Na pewno przedsiębiorstwa polskie stoją przed wielkim zadaniem, jakim jest jak najszybsze i jak najlepsze dostosowanie się do niełatwych wymagań unijnych. Celem artykułu jest przedstawienie zasad funkcjonowania przedsiębiorstw na europejskim rynku wewnętrznym oraz szans i zagrożeń, jakie jawią się polskim firmom, które na nim działają. Przedmiotem opracowania są polskie przedsiębiorstwa stojące przed problemem dostosowania się do wymagań unijnych.

1. Europejski rynek wewnętrzny

Europejski rynek wewnętrzny jest dziś największym na świecie zintegrowanym obszarem wielu gospodarek narodowych. Nadrzędnym celem Unii Europejskiej jest właśnie utworzenie wspólnego, jednolitego rynku, opartego na podstawowych zasadach¹:

- swobodnego przepływu towarów,
- swobodnego przepływu usług,

¹ K. B a j a n, *Polityka gospodarcza Polski w aspekcie integracji z Unią Europejską*, Wyd. Wyższej Szkoły Kupieckiej, Łódź 2001, s. 82.

- swobodnego przepływu osób,
- swobodnego przepływu kapitału.

Unia celna jest jednym z warunków swobodnego przepływu towarów, obejmuje ona całą wymianę towarową między krajami członkowskimi, w której obowiązuje zakaz stosowania na obszarze państw Unii ceł w eksporcie i imporcie. Oznacza to istnienie bezcłowego obrotu towarowego. Wprowadzenie unii celnej było zabiegiem koniecznym, gdyż niektóre kraje miały nieproporcjonalnie wysokie zewnętrzne stawki celne, natomiast inne miały te stawki niskie. Powodowało to ogromne dysproporcje i rodziło nieuczciwość na rynku. Kolejnym warunkiem istnienia wolnego przepływu towarów jest likwidacja ograniczeń ilościowych, która oznacza ochronę produkcji własnej Unii i rynku wewnętrznego przed konkurencją zagraniczną. Ograniczenia ilościowe przejawiają się w zakazie importu towarów na stałe lub czas określony oraz obejmują działania przeciw importowi po cenach dumpingowych z innych krajów. Funkcjonowanie wolnego rynku byłoby niemożliwe przy istnieniu różnic w opodatkowaniu przepływu towarowego. Kraje członkowskie utrzymują granice podatkowe i przechodzą na nowy system podatkowy, według którego podatek od wartości dodanej pobierany jest w kraju producenta towaru. Jest to tylko możliwe przy istnieniu jednolitych stawek VAT we wszystkich krajach. W przypadku podatków pobieranych od alkoholu, wyrobów tytoniowych, paliw płynnych obowiązuje płacenie podatku w kraju przeznaczenia.

Swoboda świadczenia usług obejmuje te same czynności, co swoboda prowadzenia działalności gospodarczej, co oznacza, że osoba fizyczna lub prawna prowadząca działalność gospodarczą musi ulokować się na stałe w tym państwie członkowskim, w którym korzysta z prawa zamieszkania i prowadzi działalność, natomiast osoba lub przedsiębiorstwo świadczące usługi na terenie jednego państwa może mieć stałą siedzibę na terenie innego. Obywatele Wspólnoty posiadają prawo swobodnego poruszania się, równego traktowania w sprawach związanych z zatrudnieniem i wynagradzaniem. Jest to zasada wspólnego obywatelstwa, która zrównuje wszystkich mieszkańców Unii we wszystkich prawach i obowiązkach. Eliminuje więc wszystkie przejawy dyskryminacji ze względu na narodowość, zatrudnienie, płace i warunki pracy. Osoby chcące podjąć działalność lub konkretną pracę mają prawo do wyboru kraju i miejsca, w którym będą realizować swoje zamiary. Przedsiębiorstwa mogą swobodnie produkować i sprzedawać swoje towary tam, gdzie jest to najbardziej korzystne².

Zasada swobodnego przepływu kapitału dotyczy samodzielnych transakcji finansowych. Traktat z Maastricht wprowadził największą liberalizację w zakresie wolnego przepływu kapitału, mianowicie zostały zakazane ograniczenia w przepływie kapitału. Prawo to mają nie tylko obywatele państw członkowskich, ale także każda osoba fizyczna i prawna posiadająca na terenie państw członkowskich miejsce zamieszkania lub siedzibę³.

² K. Bajan, *Polityka gospodarcza Polski...*, op. cit., s. 84.

³ *Integracja z Unią Europejską. Poradnik dla przedsiębiorców*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, grudzień 2000, s. 8.

Powstanie jednolitego systemu ekonomiczno-walutowego jest konsekwencją kształtowania rynku wewnętrznego⁴. Wyraża się w dążeniu do stworzenia stabilnej waluty, wolnej od głębokich wahań kursów wymiany. 1 stycznia 2002 roku pojawiła się na rynkach Unii Europejskiej nowa waluta: euro. Również o północy wszystkie płatności wirtualne w strefie euro (karty kredytowe i płatnicze, czeki *etc.*) zostały automatycznie zmienione na euro. Kasy i terminale płatnicze w sklepach, które nie przeprowadziły odpowiednich dostosowań, zostały zablokowane. Od tego momentu w krajach unii walutowej zaczął obowiązywać nakaz afiszowania cen w euro, a informacja o ich odpowiednikach w walutach narodowych stała się fakultatywna⁵. Dotychczasowy logistyczny sukces w przeprowadzeniu gigantycznej operacji rozprowadzania nowej waluty nie spowodował jednak wzrostu notowań euro w stosunku do dolara, jak spodziewało się wielu specjalistów. „Naszym celem nigdy nie było konkurowanie z dolarem, ale zapewnienie niskiej inflacji, równowagi finansów publicznych i osłony gospodarki europejskiej przed kryzysami walutowymi na świecie” — powiedział Wim Duisenberg, prezes Europejskiego Banku Centralnego⁶. Zakłada się, że wprowadzenie tej waluty przyczyni się do pełnej realizacji unii celnej, umocni wspólny rynek, głównie przez rozwój handlu bez żadnych ograniczeń, a dotychczas chronione dziedziny będą poddane ostrej konkurencji, co korzystnie wpłynie na obniżenie kosztów, cen oraz poprawę jakości dóbr i świadczonych usług. Zakłada się także, że euro będzie w przyszłości walutą silną i w krótkim czasie przejmie funkcje światowej waluty rezerwowej⁷. Polska prawdopodobnie wejdzie do unii walutowej, czyli zastąpi złotówkę euro, około 2006 roku.

2. Wymagania UE wobec polskich przedsiębiorstw

Droga Polski do Unii Europejskiej rozpoczęła się 16 grudnia 1991 roku podpisaniem układu europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Polską a Wspólnotą Europejską. Układ ten zakładał wieloraką współpracę na płaszczyźnie politycznej oraz gospodarczej między RP a krajami członkowskimi. Zakładał też liberalizację działalności gospodarczej polskich przedsiębiorstw w UE oraz, przedsiębiorstw z UE w Polsce⁸. W 1998 roku Polska rozpoczęła negocjacje członkowskie, które w początkowym okresie polegały na porównaniu prawa polskiego z prawem wspólnotowym, co w przyszłości ma doprowadzić do rozszerzenia na Polskę prawa wspólnotowego. Ustalono w sumie 29 obszarów negocjacyjnych, a także okresy przejściowe,

⁴ *Ibidem*, s. 87.

⁵ J. Bielecki, P. Jendroszczyk, E. Wysocka, G. Dobiecki, *Europa ma swój pieniądz*, „Rzeczpospolita” 2001, nr

⁶ *Ibidem*.

⁷ A. Limański, M. Syrek, *Integracja ekonomiczna Polski z Unią Europejską*, Wyd. Difin, Warszawa 2001, s. 34.

⁸ W. M. Grudzewski, P. Miązek, M. Skrobisz, *Szanse i zagrożenia polskich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej*, „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa” 2001, nr 4.

które mają zapewnić stopniowe dochodzenie Polski do unijnych norm w określonych obszarach⁹. Obecnie Polska ma zamknięte negocjacje w większości obszarów tematycznych, a są wśród nich: nauka i badania, edukacja, kształcenie i młodzież, małe i średnie przedsiębiorstwa, telekomunikacja i technologia informacyjna, polityka przemysłowa, kultura i polityka audiowizualna, wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwo, statystyka, ochrona konsumenta i zdrowia, unia celna, stosunki zewnętrzne, swobodny przepływ towarów, unia gospodarcza i walutowa, kontrola finansowa, ochrona środowiska, swobodny przepływ osób. Nadal trwają negocjacje w sprawach spornych dotyczących takich obszarów, jak: prawo spółek, polityka konkurencji, rybołówstwo, energia, polityka społeczna, swobodny przepływ kapitału, polityka transportowa, podatki, wymiar sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, rolnictwo, polityka regionalna i koordynacja instrumentów polityki strukturalnej, finanse i budżet.

Dla wielu przedsiębiorstw przystąpienie do UE jest ogromną szansą, stwarza nowe możliwości rozwoju, kooperacji, zdobywania nowych rynków, dla innych natomiast oznacza zagrożenie i wywołuje lęk. Z pewnością przedsiębiorstwa znajdują się w zupełnie nowej sytuacji, będą musiały sobie poradzić ze skomplikowanym prawem unijnym, nowymi, nieznanymi przepisami oraz z koniecznością zdobywania nowych, mocno nasyconych rynków zbytu. Przede wszystkim jednak przedsiębiorstwa będą musiały konkurować z zamożniejszymi i mającymi większe doświadczenie w poruszaniu się na wspólnym europejskim rynku przedsiębiorstwami. O pozycji firm na tym rynku decydują przede wszystkim ogólne kryteria konkurencyjności, szczególnie takie jak koszty produkcji, jakość, zgodność z obowiązkowymi wymaganiami bezpieczeństwa stawianymi produktom, walory ekologiczne wyrobu i procesu produkcyjnego¹⁰. Polskie przedsiębiorstwa już dziś, chcąc zaistnieć na erorynku, muszą sprostać jego wymaganiom oraz dążyć do osiągnięcia standardów europejskich. Pierwszym warunkiem jest respektowanie wymogów ochrony środowiska, a w szczególności poprawy jakości wód i powietrza oraz gospodarki odpadami. Jest to korzystne dlatego, że pociąga za sobą wdrażanie bardziej środowiskowo przyjaznych standardów technologicznych, produktowych i emisyjnych, a w konsekwencji poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Polskie przedsiębiorstwa stoją przed koniecznością wdrażania rozwiązań ekologicznych, które wpłyną na poprawę wizerunku firmy, dlatego że Unia nie ustaje w podwyższaniu norm ekologicznych. Dla przedsiębiorstw najważniejsza jest norma ISO 14001 specyfikująca wymagania systemu zarządzania środowiskowego. Celem jej jest umożliwienie przedsiębiorstwom opracowania polityki i celów środowiskowych, uwzględniających wymagania wynikające z przepisów prawnych oraz informacje o znaczących wpływach na środowisko. Certyfikat na system zarządzania środowiskiem — oprócz korzyści marketingowych — pozwala na zbudowanie dobrych stosunków z otoczeniem firmy i władzami lokalnymi oraz uwiarygodnia jej starania o ochronę środowiska. Certyfikowanie systemu ma jeszcze

⁹ A. L i m a ń s k i, M. S y r e k, *Integracja ekonomiczna Polski...*, *op. cit.*, s. 191.

¹⁰ *Integracja z Unią Europejską...*, *op. cit.*, s. 20.

dodatkowy wpływ mobilizujący na kierownictwo i załogę, zewnętrzny audyt certyfikujący bowiem jest swoistym egzaminem, na którym każdy chce być dobrze ocenionym, a audyty nadzorujące potwierdzają regularnie, czy działania wynikające z obowiązującego systemu są realizowane i stymulują rozwój¹¹. Efektem działań dostosowawczych polskiego prawa z zakresu ochrony środowiska jest stworzenie ustawy o ochronie środowiska¹². Przedsiębiorstwa polskie muszą dostosować się do zakazu używania technologii przemysłowych wyjątkowo szkodliwych dla środowiska. Jako przykład można podać sektor energetyczny, który ze względu na specyfikę swojej działalności ma istotny udział w zanieczyszczaniu środowiska naturalnego, a więc to on musi poczynić wielkie kroki w kierunku osiągnięcia unijnych norm ochrony środowiska, a przede wszystkim ochrony powietrza atmosferycznego. Proces ten zmusi do zmiany obowiązujących w Polsce standardów emisyjnych na standardy oparte na kategorii BAT (najlepszej dostępnej technologii), a potem BAT-NEEC (najlepszej dostępnej technologii niepociągającej nadmiernych kosztów). Poziom kosztów, jakie będzie musiał ponieść w związku z tym sektor paliwowo-energetyczny, a zwłaszcza elektroenergetyka, szacuje się na 6–10 mld USA¹³.

Obecnie w Unii Europejskiej w zakresie jakości obowiązują dwa podsystemy: dobrowolny i obowiązkowy. Certyfikacja dobrowolna polega na spełnianiu norm serii EN ISO 9000, opisujących zasady funkcjonowania systemów jakości oraz spełniania wymogów KEYMARK, określających zgodność wyrobu z wymaganiami norm europejskich. Natomiast certyfikacja obowiązkowa to wymagana zgodność z wydanymi przez Radę UE dyrektywami standaryzacyjnymi. Celem tych działań jest przede wszystkim dbałość, by w obrocie znajdowały się tylko wyroby bezpieczne dla zdrowia, życia i środowiska. Polscy przedsiębiorcy chcący sprawnie funkcjonować na rynku europejskim muszą już teraz stosować dobrowolną certyfikację systemów jakości.

Drugim obszarem, w którym muszą być podjęte działania przystosowujące polskie przedsiębiorstwa do wymogów UE, jest unowocześnienie i zmiana opakowań produktów konsumpcyjnych, które w 50% będą odzyskiwane, a w 25% przetwarzane na nowe. Ponieważ opakowanie jest istotnym elementem gospodarki rynkowej i pełni w niej między innymi ważną z punktu widzenia przedsiębiorstw funkcję marketingową, należy koniecznie zadbać o wzrost poziomu jakości polskiego opakowania. Opakowanie w wielu przypadkach stawia produkcję krajową w niższej pozycji względem towarów zagranicznych nawet jakościowo gorszych, ale podanych bardziej atrakcyjnie. Istotne jest także dopasowanie się do europejskich, a także światowych, trendów w zakresie opakowań. Trendów, które zmierzają przede wszystkim do¹⁴:

¹¹ *Co czeka przedsiębiorcę po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej — ochrona środowiska*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Rzemiosła, Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Warszawa 1999, s. 45.

¹² Ustawa o ochronie środowiska, odpadach oraz zmianie niektórych ustaw z 27 lipca 2001, DzU nr 100, poz. 1085.

¹³ W. M. Grudzewski, P. Miązek, M. Skrobisz, *Szanse i zagrożenia...*, *op. cit.*

¹⁴ *Polska w Europie 2000 – Polskie nauki o zarządzaniu wobec wyzwań XX wieku*, pod red. L. Pasiecznego, Wyd. Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. L. Koźmińskiego, Warszawa 2001, s. 86.

- rezygnacji z opakowań tam, gdzie nie są konieczne,
- ograniczenia ich wielkości, kształtu i „wystroju” do minimum,
- doboru opakowań i tworzyw stosowanych do ich produkcji w taki sposób, aby były one przyjazne dla środowiska,
- wielokrotnego używania opakowań, które po ich ostatecznym wycofaniu z eksploatacji powinny kwalifikować się do przetworzenia jako surowce wtórne lub w sposób nieszkodliwy podlegać utylizacji albo zniszczeniu,
- jednolitości znakowania opakowań m.in. w zakresie bezpieczeństwa materiału opakowaniowego dla produktu (dotychczasowy znak kieliszka i widelca), skróconej nazwy chemicznej materiału opakowaniowego.

Teoretycznie już od 2002 roku polskie przedsiębiorstwa objęły wszystkie postanowienia dotyczące swobodnego przepływu towarów. Z pewnością z jednej strony ułatwią one polskim przedsiębiorcom wymianę handlową z UE, a rynek zbytu polskich towarów poszerzy się w ten sposób. Z drugiej jednak strony obniżą znacząco poziom ochrony krajowego rynku przed zagraniczną konkurencją¹⁵.

Istotne znaczenie w prawodawstwie wspólnotowym przywiązuje się do zapewnienia załogom pracowniczym uczestnictwa w zarządzaniu przedsiębiorstwem. W tym celu nakłada się na pracodawców obowiązek informowania przedstawicielstw pracowniczych o stanie przedsiębiorstwa oraz o zamierzonych decyzjach gospodarczych, jak również obowiązek skonsultowania tych decyzji¹⁶. Do zakresu spraw, w których informacja, konsultacja i partycypacja powinny znaleźć zastosowanie, należą¹⁷:

- wprowadzenie zmian technologicznych pociągających za sobą poważne następstwa dla pracowników,
- sprawy dotyczące warunków i organizacji pracy,
- restrukturyzacja i łączenie przedsiębiorstw,
- sprawy mające wpływ na zatrudnienie pracowników,
- zwolnienia grupowe,
- sytuacje, gdy polityka zatrudnienia prowadzona przez dane przedsiębiorstwo dotyka w szczególności pracowników zatrudnionych w ruchu granicznym.

W Polsce proces uczestniczenia pracowników w podejmowaniu decyzji jest różny, gdyż zależy od formy własności przedsiębiorstwa. Wysoki stopień partycypacji określany często mianem kontroli robotniczej nad przedsiębiorstwem dotyczył i nadal dotyczy przedsiębiorstw państwowych. Nie odpowiada on jednak warunkom gospodarki rynkowej. Natomiast w sektorze prywatnym, w którym często działają mali

¹⁵ *Polskie przedsiębiorstwa w drodze do Unii Europejskiej. Polska w Europie 2000 — Polskie Nauki o zarządzaniu wobec wyzwań XX wieku*, pod red. Leszka Pasiecznego, Wyd. Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. L. Koźmińskiego, Warszawa 2001, s. 82.

¹⁶ *Co czeka przedsiębiorcę...*, *op.cit.*, s. 19.

¹⁷ *Ibidem*, s. 19.

i średni pracodawcy, często jest pozbawiony jakichkolwiek norm partycypacyjnych. Zatem przede wszystkim tego sektora dotyczyć będą wszystkie postulaty związane z upowszechnianiem rozwiązań partycypacyjnych.

Unia Europejska stawia krajom członkowskim, a więc i Polsce, niewielkie wymagania dotyczące podatków. W zakresie podatków bezpośrednich, czyli dochodowych od osób fizycznych i prawnych, obowiązuje zasada ujednoczenia ich, aby zapewnić jednakowe warunki działania przedsiębiorstw w ramach wspólnego rynku. Podstawę opodatkowania osób fizycznych w Polsce stanowi dochód danej osoby pomniejszony o odliczenia i ulgi. Od 1998 roku płacimy 19%, 30%, 40%. Podatek dochodowy od osób prawnych został wprowadzony w 1992 roku i wynosi 28%. Dla porównania — przedsiębiorcy w Czechach płacą 29%, a na Węgrzech 18%¹⁸. W państwach członkowskich Wspólnoty stawki oscylują od 30% do 50%, np. w Finlandii stawka podatku od osób prawnych wynosi 29%, w Austrii 34%, w Belgii 41%, w Danii zaś 50%. W zakresie podatków pośrednich ujednoczenie ich ma ułatwić przepływ towarów i usług między państwami członkowskimi. Podstawową zasadą podatku VAT (od wartości dodanej) jest to, że sprzedawca wlicza podatek należny od dokonanej sprzedaży, a następnie odejmuje od niego podatek zapłacony wcześniej przez własnych dostawców. Powstałą różnicę sprzedawca wpłaca do budżetu lub otrzymuje zwrot, jeżeli podatek zawarty w fakturach jest wyższy od należnego¹⁹. W Polsce obowiązuje podstawowa stawka podatku VAT w wysokości 22%, a oprócz niej stosuje się dodatkowo, w odniesieniu do niektórych towarów i usług, stawki obniżone: 7%, 2%, 0%. W państwach członkowskich istnieją różnice dotyczące nie tylko liczby i rodzaju stosowanych stawek, ale również ich wysokości. Stosuje się podatki od wartości dodanej, rozpoczynając od stawki 0%, a kończąc na 28%. Istnieje jeszcze jedna grupa podatków, określana mianem podatków od spożycia lub inaczej akcyzowych. Dotyczą one takich grup towarów, jak: oleje mineralne, alkohole, tytoń i wyroby tytoniowe, artykuły spożywcze, artykuły oświetleniowe, towary luksusowe. Polska w zasadzie spełnia unijne normy podatków akcyzowych, które w krajach Wspólnoty są stosunkowo niskie.

3. Szanse i zagrożenia sektora polskich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej

W roku 2000 zakończyła się realizacja III Wieloletniego Programu dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw na lata 1997–2000. Na podstawie oceny dotychczasowych doświadczeń i konsultacji z państwami członkowskimi Komisja Europejska proponowała nowy Wieloletni Program na rzecz Przedsiębiorstw i Przedsiębiorczości, mający wspierać przedsiębiorstwa w latach 2001–2005. Program wdrażany będzie w 30 krajach Europy, kandydujących do UE, w tym również w Polsce. Ma pomóc przedsiębiorstwom przygotować się do działania i sprostania konkurencji na jednolitym rynku Unii.

¹⁸ J. Bielecki, A. Stankiewicz, *Fiskus z Brukseli*, „Rzeczpospolita” 2001, nr 266.

¹⁹ *Ibidem*.

Priorytety polityki Unii Europejskiej wobec przedsiębiorstw to:

1. Działania polegające na wspieraniu przedsiębiorczości — przedsiębiorczość jest kluczem do nowej ekonomii:

- popieranie inicjatyw, które nagradzają tych, co podejmują ryzyko w biznesie,
- wspieranie przedsiębiorców, którym zamierzone przedsięwzięcie nie powiodło się, aby spróbowali jeszcze raz,
- tworzenie przyjaznych warunków do zakładania firm przez kobiety, młodych ludzi, bezrobotnych,
- wspieranie nowych form przedsiębiorczości,
- ułatwienia i lepszy dostęp do źródeł finansowania przez wzmacnianie systemu kredytowania (szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw),
- rozwój wiedzy o przedsiębiorczości na wszelkich szczeblach edukacji (szkoły, uczelnie, zakłady pracy).

2. Promowanie innowacji w biznesie:

- ułatwienie dostępu do nowych technologii (likwidacja barier rozwoju badań i nowych technologii),
- wdrażanie idei innowacyjności i badań w gospodarce i społeczeństwie,
- przyjęcie patentu wspólnotowego,
- reforma edukacji i systemu szkoleń w celu podnoszenia kwalifikacji (staże dla specjalistów, wymiana naukowców i badaczy).

3. Nowe formy biznesu w e-gospodarce (elektronicznej):

- zachęcanie do korzystania z e-handlu przez europejskie firmy,
- rozwój handlu elektronicznego pomiędzy firmami (*business to business*), co łączy się ze zmianami w metodach prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania,
- oddziaływanie na cały łańcuch podaży, łącznie z podwykonawcami, zamówieniami, rozwojem produktu, marketingiem, logistyką i dystrybucją.

4. Wykorzystanie możliwości płynących z jednolitego rynku Unii, polegające na urynkowaniu takich sektorów, jak: gazownictwo, elektryczność, transport i usługi pocztowe, gdyż wciąż jest zbyt wiele przeszkód i niepotrzebnych kosztów działalności przedsiębiorstw:

- zachęcanie przedsiębiorstw do rozszerzenia działalności ponad rynki lokalne, regionalne i krajowe.

5. Mniej biurokracji:

- uproszczenie obecnych i przyszłych regulacji, aby z łatwością stosować je w działalności przedsiębiorstw,
- nowe środki i instrumenty prawne będą podlegały ocenie ich wpływu (*business impact assessment*, BIA),
- propozycje ustawodawcze będą zaakceptowane tylko w przypadku, gdy ich wpływ na przedsiębiorstwa będzie właściwie oceniany przed wprowadzeniem tych propozycji.

6. Nowe metody koordynacji:

— benchmarking, monitoring i wspólne działania Komisji Europejskiej z państwami członkowskimi.

Na podstawie tych priorytetów można określić główne cele Wieloletniego Programu dla Przedsiębiorstw i Przedsiębiorczości, którymi są:

— promowanie przedsiębiorczości jako wartościowej i efektywnej umiejętności życiowej zorientowanej na konsumenta i opartej na kulturze świadczenia usług,

— zachęcanie środowisk tworzących przepisy i środowisk biznesowych do podejmowania takich działań, w których badania, innowacje oraz idea przedsiębiorczości będą mogły się rozwijać,

— poprawa dostępu do finansów dla małych i średnich przedsiębiorstw,

— uwypuklenie znaczenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce opartej na wiedzy,

— koordynacja różnych sieci wspierania biznesu, świadczących usługi na rzecz przedsiębiorstw.

Unia Europejska to wielkie wyzwanie dla polskich przedsiębiorstw. Bycie w Unii niesie ze sobą możliwość funkcjonowania w bardziej efektywnym i konkurencyjnym środowisku. Dla jednych więc tworzy ono ogromne szanse, dla innych natomiast zagrożenia, dlatego już dzisiaj polskie przedsiębiorstwa muszą prowadzić szczegółową analizę swojej działalności, a przede wszystkim obserwować szybko zmieniające się otoczenie.

Do szans, które dotyczą sektora przedsiębiorstw, a związane są z procesem wejścia do UE, należy zaliczyć²⁰:

— ułatwienie dostępu do europejskiego rynku wewnętrznego krajów UE,

— dostęp do nowych technologii,

— możliwość jednolitej standaryzacji,

— możliwość konkurencji cenowej na rynku UE,

— możliwość oszczędności kosztów dzięki ekonomii skali.

Integracja z UE to także zagrożenia w postaci²¹:

— wejścia nowych inwestorów z krajów UE,

— wzrostu konkurencji poprzez import produktów z krajów UE,

— wzrostu konkurencji na rynku krajowym,

— wzrostu kosztów działalności,

— wyparcia z dotychczasowych segmentów rynkowych.

Te z przedsiębiorstw, które potrafią się znaleźć w nowym otoczeniu, rozpoznają szanse i zagrożenia, dostosują swą strategię i politykę oraz przeprowadzą potrzebne procesy dostosowawcze, będą miały okazję zaistnieć na eurorynku i będą w uprzywilejowanej sytuacji. Natomiast te, które nie wykorzystają nadarzających się szans, staną w obliczu klęski upadłości, ponieważ nie będą mogły podołać konkurencji w sferze technologicznej, informacyjnej, jakościowej czy też cenowej.

²⁰ W. M. Grudzewski, P. Miązek, M. Skrobisz, *Szanse i zagrożenia...*, op. cit.

²¹ *Ibidem*.

Wnioski końcowe

Proces integracji Polski z Unią Europejską stawia wiele wymagań, szczególnie w zakresie zmniejszenia dystansu dzielącego poziom rozwoju gospodarki polskiej od gospodarki krajów UE. Pokonywanie tego dystansu wymaga zarówno unifikacji przepisów formalnoprawnych, jak i zmiany struktur istniejących w polskiej gospodarce, odnowy technologicznej, podnoszenia poziomu jakości, konkurencyjności oraz podjęcia procesów koncentracji i specjalizacji. Harmonizacja prawa krajowego z prawem wspólnotowym oznacza wprowadzenie w życie w ciągu najbliższych lat wiele aktów prawnych zmieniających w bardzo znacznym stopniu warunki, w których działają polskie przedsiębiorstwa. Odpowiednie przygotowanie przedsiębiorców polskich do ich wdrożenia będzie bardzo istotne z punktu widzenia zdolności do konkurowania z przedsiębiorstwami unijnymi na europejskim rynku wewnętrznym. Trzeba bowiem pamiętać, że w krajach członkowskich akty prawne, które dopiero teraz są przyjmowane przez parlament w Polsce, funkcjonują nieraz od wielu lat. Innymi słowy, przedsiębiorcy unijni dysponują większą wiedzą na temat ich konsekwencji dla prowadzenia działalności gospodarczej²². Czasami odnosi się wrażenie, że nie wszystkie przedsiębiorstwa zdają sobie sprawę z czekającej ich rewolucji po wejściu do UE i w związku z tym nie podejmują energicznie stosownych działań wyprzedzających.

Bibliografia

- B a j a n K., *Polityka gospodarcza Polski w aspekcie integracji z Unią Europejską*, Wyd. Wyższej Szkoły Kupieckiej, Łódź 2001.
- B i e l e c k i J. i in., *Europa ma swój pieniądz*, „Rzeczpospolita” 2002, nr 1.
- B i e l e c k i J., *Najlepszy kompromis wśród kandydatów*, „Rzeczpospolita” 2002, nr 249.
- B i e l e c k i J., *Problemy z konkurencyjnością*, „Rzeczpospolita” 2001, nr 262.
- B i e l e c k i J., S t a n k i e w i c z A., *Fiskus z Brukseli*, „Rzeczpospolita” 2001, nr 266.
- Co czeka przedsiębiorcę po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej — ochrona środowiska*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Rzemiosła, Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Warszawa 1999.
- G r u d z e w s k i W. M., M i a z e k P., S k r o b i s z M., *Szanse i zagrożenia polskich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej*, „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa” 2001, nr 4.
- Integracja z Unią Europejską. Poradnik dla przedsiębiorców*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, grudzień 2000.
- L i m a ń s k i A., S y r e k M., *Integracja ekonomiczna Polski z Unią Europejską*, Wyd. Difin, Warszawa 2001.
- Polska w Europie 2000 — polskie nauki o zarządzaniu wobec wyzwań XXI wieku*, pod red. L. P a s i e c z n e g o, Wyd. Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. L. Koźmińskiego, Warszawa 2001.
- S z o t E., *Okresy przejściowe — zwykła konieczność*, „Rzeczpospolita” 2002, nr 9.
- Ustawa o ochronie środowiska, odpadach z 27 lipca 2001*, DzU 2001, nr 100, poz. 1085.

²² *Integracja z Unią Europejską...*, op. cit.